

Yazı Başlığı : Dîn-i İslâm'da Hedef-i Münâkaşa Olan Mesâilden : Suret - 2

Müellif: Mustafa Sabri Efendi

Dergi: Beyanülhak, Cilt 1 Sayı 22

Tarih: 16 Şubat 1324

Zî-rûha mahsus olan suver ve temâsili yapmak ve evlerde bulundurmamak hakkında envâ'ı ve evzâ'ına göre şer'ân terettüp eden ahkâmı bundan evvel edille-i naklîyyesiyle beyân ve izâh etmiştik.

Bundan sonra ise dîn-i İslâm'da temâsile karşı bir nev'î mübâlât-ı taharrüzkârâne mevcut olduğu hâlde şu takayyüdün akl-ü hikmet nazarında takdîr olunabilecek bir lüzuma müstenit olmaması gibi bazı efkâr-ı muhdesse üzerine idâre-i kelâm edeceğiz:

Temâsil hakkındaki takayyüdât-ı şer'iyemizin bî-lüzûm olduğu re'yinde bulunanlar var demiş oluyoruz... Evet bu meselede mu'terizînin müdde'iyâtı "faiz ve sigorta meselelerinde olduğu veçhile ihtiyâc-ı beşerî derecesine çıkamayıp "Bunun ne mahzuru olabilir? Ne zararı var?" şeklinde olmak lazım gelir. Yoksa suver ve temâsili ittihaz edenler kat'iyen bunun için bir fâide-i sahîha beyan edemezler.

Meselâ ellilik bir adamın on yaşındayken alınmış olan bir fotoğrafını ara sıra mevzû' bulunduğ u mevk'î-i ihtimamdan çıkararak ziyâret etmesi çocukçasına bir hıffet, garip bir iş tugal, yahut yirmi beş yaşındaki şahsını karşısına alarak beş dakika hayât-ı cevânîsi (delikanlılık zamanları) ile yaşaması iâde-i şebâb (gençliğin geri gelmesi) kadar bir hayal değil midir? Bu menâzır-ı mazîyyeden fâniliğini istidlâl etmesi ise bir kâmilik bir nâkistan istirşâda kalkışması kadar bir tenezzüldür... Çünkü bir dîde-i itibârın her an in'itâfında fâniyet-i aleme dair müsâdif olacak delîle arz-ı ihtiyâc eylemesi cidden şayân-ı ta'accüb olur.

Sonra... Bir adamın ma ba'de'l-hayât ibkâ-i resm eylemesi elbette ibkâ-i ism etmek gibi mefahirden ma'dûd bir şey olamaz. Kezâlik bir insan için eslâfından birinin veya uzakta bulunan bir sevdiğinin fotoğrafını saklamakta sahiplerine ait hiçbir hürmet ve saklayan

hakkında da tahassürden (özlem acısı) başka bir menfaat mutasavver değildir. Onun için “Ben ihtiramen falan zâtın fotoğrafını muhafaza ediyorum” denildiği zaman dikkat olunursa vazife-i ihtirâm fotoğrafın muhafazasıyla değil bu cümle-i kelâmiye ile ifâ edilmiş olur. “Ve'l- emvâtü ve ahyâ'dan her kim hakkında bir hiss-i hürmet-i müvâlât besleniyorsa o hiss-in hukûk-u vezâifine kavlen veya fiilen riayet olunmayarak sittîn sene bir fotoğraf karşısında perestiş edilse o fotoğrafın bundan bir şey anlamak ihtimâli yoktur.

Fotoğrafın fevâid-i mühimmesinden olmak üzere dermeyân edilebilecek bir suret daha var: Hükûmetlerin enzâr-ı taharrisinden (araştırma, soruşturma) ihtifâ eden bir takım canilerin derdest olunması hususunda ele geçen fotoğraflarından istifâde ediliyor. Evet. Lâkin bu fâide-i mezkûr fotoğrafların ele geçmesi gibi tesâdüfün lütfuna kalmış olan bir şey mütevakıf olduktan başka halka fotoğraflarını aldirmek tavsiyesi esnasında gösterilecek fâide fotoğraf sahiplerinin kendilerine ait olmak lazım geleceği için fotoğrafın fâidesi hakkında zikrolunan delîl ile müdde'a arasındaki irtibât-ı garâbet peydâ etmiş olur. Evet! Hükûmetler bazı erbâb-ı cerâimin sebîlini tahliye ederken ahvâl-i sabıklarının tekerrürü ihtimaline mebni fotoğraflarını aldıktan sonra tahliye etmek lüzum ve zaruretini hissederlerse burası (□□□□□□□□ □□□□ □□□□□□□□) (ez-zarurâtu tubîhu'l-mahzûrât)(zâretler haram olan şeyleri mübah kılar) hükmüne binâ edilebilir. Gelelim... İhtilaf için vesâik-i tarihiye yerine geçmek üzere öteye beriye rezolunan heykeller hiçbir vakitte muherrerât-ı tarîhiyyeden muğni olacak tefâsîli ihtiva edemez. Bu hususta ancak bir takım vekâ-yi kahramanlarının şahıslarını tanıtmak fâidesi kalır ki bu maksadın tahrîr-i eşkâl (biçimi, şekli yazıyla, sözle anlatmak) ile hâsıl olan miktarından ziyadesine hiç hacet olmadığı gibi bu usûl-i teşhîsin tahrîr-i eşkâl usulü kadar taammüme kabiliyeti de yoktur.

Mezkûr heykeller beyne'l-enâm hidemât bergüzîdesi sebkeden (insanlar arasında geçmiş hizmetleri sözedilen) zevât-ı mümtâzenin tezkîri nâmına vesile olacak surette haklarında ebedî birer nişâne-i ihtirâm olmak ve ihtilâf için de mücessem ve muhteşem bir takım numûne-i teşvik halinde bulunmak mülâhazaları doğru değildir... Hatta dîn-i İslâm bunları tasvîr nokta-i nazarından başka faidesiz israf ve beyhude maraf olmaları cihetiyle de men' eder. Çünkü heykellerin yerine o gibi zevât-ı âliyenin nâmına mensup bir takım hayrât-ü hasenât-ı câriye yapılırsa bu yüzden dünyada ki insanlar müstefid olacağı gibi sevabından da zevât-ı müşârun ileyhim istifade etmekle gerek tezkîr-i nâm ve gerek edâ-yı hak-ı ihtirâm maksatları daha ciddi, daha iktisâdi, bir surette hasıl olur. Sonra ölümlerden dirilerden kimseye zerre kadar nef'î olmayan bu ruhsuz eşbâhın, bu cemâdât-ı mühmelenin uyûn-i

görmüşler veya işitmişler mi? Âyât-ı Celîle-i müşâr ileyhâya gelince onlardaki nükât-ı i'câzı henüz muallim cenâbları takdîr edemezler. Bu gibi âyât-ı şerîfe hakkında meânisine ittılâ', beşerin idrâki fevkinde olmak[1] ve murâd-ı İlâhî her neden ibaret ise öylece aynen ve bilâ te'vîl itikat eylemek veyahut kavâid-i belâgât-ı Arabiyye ve akâid-i mukarrere-i İslâmiye dairesinde te'vîl olunmak gibi iki mezhep vardır. Sonra Vâcib Teâlâ hakkında bu gibi tabirât kendi Zât-ı Ulûhiyyeti tarafından varid olan kelimâta münhasır kalmak lazım gelerek bunlara kıyasen hiçbir kimse tarafından hiçbir te'vile itimaden emsâline cesâret olunamayacaktır.

Fotoğraf meselesinde benim kendime mahsus bir hissim de vardır. Bunda insanların izzet-i nefsine, vakârına münâfi bir hâl, gizli bir manâ-yı ibtizâl anlıyorum, meselâ, kendim fotorafımı aldırma faraziyesine karşı tab'ımda bir hiss-i tehâşi (çekinme hissi) buluyorum, fotoğraf benim bir temâsilim olduğuna nazaran bunu, yar-ü ağıârın ellerine tevdî' eylemekten tab'im (huyum, tabiatım) beni ihtiraza sevk ediyor; benim lâübali olamayacağım insanlarla temâsilimin laübali olmasına bir türlü gönlüm razı olmuyor; bi'l-farz fotoğrafımı, eline geçiren bir adam, beni sevmeyenlerden olduğu cihetle tahkir ederse diyorum... Ama bundan ne hâsıl olur? Fotoğrafın böyle şeylerden mütessir olması mutasavver değildir denilemez. Çünkü aksi surette fotoğraf hakkında edilecek tazîmin sahibine ait olduğu farz ediliyor ya! Daha doğrusu ben, temâsilimin rast gelen bir lübb-i ihtirâm ve meveddete temâs etmesi suretiyle dahi, bir takım, tayî edemeyeceğim insanlarla teklifsiz, lâübâli bir hâlde bulunmaktan tevahhüş ederim.

el-Hâsıl insânın zilli ancak kendisine tabi' olmak lazım geleceğinden benim zillimin, temâsilimin kim bilir kimlerin temâyülâtına tabi' olarak ne gibi muamelâta hedef olacağını tayîn edemeyeceğim bir hâlde bulunmasını tecviz edemiyorum. Ve benden infikâk ve intizâ' eden temâsilimin hürriyeti meslûb olmasını benim hukûk-u hürriyetimin ihlâl edilmesine benzetiyorum. İşte bu hissiyât iledir ki muhterem bir adamın suretini yapmak muhill-i hürmet ve o zâtın kendiliğinden böyle bir şeye muvafakati bir eser-i hiffet oluyor. Meselâ bazı dükkanların camekânlarında bir çok eâzım-ü küberânın fotoğraflarını talîk edilmiş görüyorsunuz, işte bunlar para ile satın alınmış bir takım insan modelleridir ki kendi kendilerinin hukûk-ı hürriyetlerine maliklerinin, mutsarrıflarının koyduğu yerde, istediği vaziyette durmaya mahkum bulunurlar. Tıpkı tesir-i sekr ile veyahut bir hastalıkla farkında olmadığı bir yerde kalmış insanlar gibi ki hiçbir vakitte bu insanlar, kendilerine geldikten sonra geçirdikleri haletten sıkılacakları derecede şayân-ı nefret veyahut muhtaç-ı merhamet olmaktan hâli kalamazlar.

Bir Şeyhülislam'ın Kaleminden Muasır Problemlere Cevaplar VII

[Ma ba'di var]

Mustafa Sabri

Hazırlayan : Bayezid Mete

Editör : M.Salih Yıldız

Link : https://isamveri.org/pdfosm/D00524/1324_22/1324_22_SABRIM.pdf

[1] İlm-i usul-i fikhın müşteâbih bahsında bu mansûsa dair tedkîkât-ı mükemmele vardır.